

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В статті проаналізовано рівень інноваційної активності підприємств машинобудівної галузі та промисловості в цілому, відображено основні джерела її фінансування. Висвітлено роль та місце інноваційної діяльності в економіці країни. Проаналізовано основну нормативно-правову базу, що регулює інноваційну діяльність та запропоновано можливі шляхи вдосконалення сучасного становища інноваційної діяльності.

В статье проанализирован уровень инновационной активности предприятий машиностроительной отрасли и промышленности в целом, отражены основные источники ее финансирования. Освещены роль и место инновационной деятельности в экономике страны. Проанализирована основная нормативно-правовая база, регулирующая инновационную деятельность и предложены возможные пути совершенствования современного положения инновационной деятельности.

In this paper the level of innovation in the enterprises of machine-building industry and the industry as a whole is analyzed, major sources of funding are shown. The role and place of innovation in the economy are presented. The basic normative and legal base of innovation is analyzed and possible ways of improving the current situation of innovation are suggested.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, підприємство, машинобудування, промисловість.

Сучасний стан економічного розвитку України недостатньою мірою дозволяє розвиватися вітчизняній промисловості, навіть ключовим галузям. Однією з таких галузей є машинобудування, роль функціонування якої неможливо переоцінити, адже так чи інакше кожна галузь економіки взаємопов'язана з даним комплексом. Технічний прогрес сьогодення щодня дивує своїми можливостями в будь-якій точці світу. Машинобудівний комплекс України характеризується досить застарілим обладнанням, в багатьох випадках ще радянським, та недосконалими технологіями виробництва. Задля гідного представлення вітчизняного товару на зарубіжному та вітчизняному ринках та змоги бути конкурентоспроможними з зарубіжними компаніями необхідно досить плідно займатися впровадженням інновацій на підприємстві, і не лише технічних і продуктових, а й організаційних й маркетингових. Звісно, для ефективної інноваційної діяльності замало лише бажання топ-менеджменту підприємств, необхідна також підтримка з боку держави. Перш за все необхідно проаналізувати досвід світових лідерів машинобудування. Справжнім прикладом правильної та, головне, ефективної інноваційної стратегії є такі країни, як США, Японія, Німеччина та багатьох інших. Актуальність дослідження зумовлена тим, що рівень інноваційного розвитку промисловості – основний показник становища країни в цілому та можливість для України вийти на новий рівень.

Вивченням проблеми інноваційного розвитку в промисловості займалися наступні вітчизняні науковці: В.Горник, Н.Дацій, А.Гриньов, Т.Деділова та ін.

Методологічною базою дослідження є наступні загальнонаукові методи: аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення.

Основною метою дослідження є висвітлення можливих шляхів розвитку інноваційної спроможності підприємств машинобудівного комплексу. Для її досягнення необхідно виконати наступні завдання:

1. Проаналізувати рівень інноваційної активності підприємств машинобудування в динаміці.

2. Дослідити, як саме держава регулює розвиток інноваційної діяльності України.

3. Проаналізувати досвід світових лідерів щодо стимулювання інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [5].

Ведення інноваційної діяльності є досить важливим для кожного підприємства, кожної галузі та й для країни загалом. Рівень новаторства завжди був показником розвиненості та сучасності країни, особливо стосовно таких галузей промисловості, як машинобудування, металургійне виробництво, хімічна промисловість та ін. Дедалі більше країн світу з кожним роком збільшують видатки на науково-технічні дослідження та розробку нової продукції. Лише таким чином можна підтримувати власну конкурентоспроможність на світових та навіть вітчизняному ринках. Підприємства промисловості, в тому числі і машинобудування, в дечому досягають даної мети. Активна інноваційна діяльність саме даної галузі є однією з вагоміших у вітчизняній економіці. В таблиці 1 наведена в динаміці кількісна характеристика підприємств промисловості, в тому числі галузі машинобудування, загалом та підприємств, що активно займаються інноваціями.

Таблиця 1

*Характеристика підприємств промисловості України
з точки зору інноваційної активності (2007-2011 рр.)*

Характеристика по роках	2007	2008	2009	2010	2011
Кількість підприємств у промисловості, од.	10346	10728	10995	10606	10350
Кількість підприємств у промисловості, що займалися інноваційною діяльністю, од.	1472	1397	1411	1462	1679
Кількість машинобудівних підприємств, од.	1809	1888	1925	1881	1811
Кількість інноваційно активних машинобудівних підприємств, од.	421	400	406	417	443

Аналізуючи промисловість загалом, можемо спостерігати наступне: світова криза відобразилась на галузі негативним чином, чимало підприємств змушені були припинити свою діяльність, в тому числі і машинобудівні. Але, незважаючи на це, підприємства, що почали активно займатися інноваціями, лише збільшувались. Це стосується і машинобудівних підприємств. Звісно, відносно загальної кількості підприємств цей показник не досить великий, але наявність позитивної тенденції говорить про те, що галузь рухається правильним шляхом.

Для ефективного ведення інноваційної діяльності підприємство потребує наявності багатьох допоміжних факторів, основним з яких є фінансування. В таблиці 2 відображені основні джерела її фінансування.

Як бачимо, основним джерелом фінансування інновацій є власні кошти. Кошти, що виділяються держбюджетом, з кожним роком стають меншими. Недосконалість кредитної політики призвела до того, що з 2009 року обсяг кредитних коштів доволі різко зменшився. Досить сумним показником є те, що

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

іноземні інвестори вкладають дедалі більше коштів у розвиток української промисловості, ніж вітчизняні.

Таблиця 2

*Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств машинобудування
(2007-2011 рр.)*

Джерело фінансування	2007	2008	2009	2010	2011
Власні кошти, грн.	2001690,1	2301270,8	1617971,6	2334726,4	2376529,3
Держбюджетні кошти, грн.	78137,4	120213,6	80584,3	14790,7	86355,3
Місцевих бюджетів, грн.	2228,7	5897,2	-	49,0	-
Позабюджетних фондів, грн.	120,0	-	-	-	-
Вітчизняних інвесторів, грн.	5847,8	168613,7	22860,7	14456,8	6812,8
Іноземних інвесторів, грн.	29863,7	60743,6	102186,4	63786,3	13935,2
Кредитів, грн.	125052,1	324440,9	27460,6	10205,0	31581,0
Інших, грн.	330568,0	19328,5	154897,4	103605,7	216479,8
Всього, грн.	2573507,8	3000508,3	2005961,0	2541619,9	2731693,4

Наявність фінансових можливостей, звісно, є одним з основних факторів, але ключовий – державна політика країни, що повинна побудувати міцну платформу для розвитку сучасної промисловості. Адже потенціал нашої держави досить багатообіцяючий: висококваліфіковані кадри вчених, фахівців, міцна наукова база. Незважаючи на це, стан новаторства досить кризовий. Перехід України до ринкової економіки ніс за собою великі перспективи для розвитку інновацій в економіці. Для того, щоб перспективи переросли в реальність, необхідна була активна позиція саме держави в даному питанні.

Останніми роками державні органи влади почали активно впроваджувати все нові й нові цільові програми щодо забезпечення інноваційної діяльності, серед них основними є:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 № 680-р «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи».

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.05.2008 № 447 «Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки».

3. Закон України від 25.06.2009 № 1563-VI «Про наукові парки».

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.06.2011 № 699 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2003 р. №1839».

5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.11.2011 № 1042-р «Про утворення державної наукової установи «Державний інститут науково-технічної та інноваційної експертизи».

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2011 № 1396 «Про утворення Державної інноваційної небанківської фінансово-кредитної установи «Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу».

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.06.2012 р. № 573 «Про внесення змін до Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів».

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2012 № 618 «Про внесення змін у додаток 2 до Методики розрахунку орендної плати за державне майно та пропозиції її розподілу».

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 1.08.2012 № 701 «Про премію Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій».

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2012 № 294 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012-2016 роки».

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2012 № 397 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня на 2012-2016 роки» [2].

Основним законопроектом, що регулює ведення інноваційної діяльності в Україні є Закон України «Про інноваційну діяльність». В ньому зазначено, якими саме шляхами держава регулює інноваційну діяльність:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;
- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;
- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури [4].

Але на практиці держава не завжди в змозі впроваджувати вищезазначені важелі регулювання. Державою постійно вносяться зміни в нормативно-правову базу задля більш ефективної діяльності підприємств, але будь-яких істотних змін, що б кардинально змінили ситуацію, не було здійснено.

В даному випадку необхідно звернутись до досвіду зарубіжних країн, що створили досить прийнятні умови ведення інноваційної діяльності в порівнянні з нами. Проаналізувавши основні важелі та методи стимулювання інноваційної діяльності зарубіжних країн-лідерів у веденні інноваційної діяльності, можна виділити найбільш прийнятні для України:

- формування привабливого середовища для потенціальних науковців, вчених для проведення досліджень та розробок;
- підвищення престижу науковця та наукової діяльності шляхом встановлення гідного матеріального та технічного забезпечення;
- проведення заходів щодо обміну досвідом вітчизняних НДІ, що позитивно вплине на рівень кваліфікації науковців, та в подальшому забезпечення плідної співпраці їх з профільними вищими навчальними закладами;
- удосконалення нормативно-правової бази, розробка єдиної концепції регулювання інноваційною діяльністю пріоритетних галузей економіки;
- підтримка молодих науковців у дослідженні та розробці інноваційної продукції;

- введення кредитних та податкових пільг підприємствам, що займаються або планують займатися інноваційною діяльністю;
- надання пільг підприємствам, організаціям, що підтримують вітчизняних виробників інноваційної продукції.

Слід зазначити, що останніми роками держава почала більш активно діяти в регулюванні інноваційної діяльності країни. Проте загалом Україна все таки відстає від прогресивних країн світу. Вищезазначені шляхи удосконалення ведення інноваційної діяльності не є єдиними. Саме тому перспективи дослідження становища інноваційної діяльності машинобудівних підприємств та промисловості загалом досить широкі.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Інноваційна діяльність. Нормативно-правова база / Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dknii.gov.ua/index.php/2010-09-09-12-22-00/2010-09-09-12-23-45>
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2008 році/ Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2011 році/ Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Про інноваційну діяльність: Закон України від 2002 р. // Відомості Верховної України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/40-15/print1300263470318111>

УДК 330.341

С.В.Паранчук, к.е.н.,
НУ «Львівська політехніка»,
м. Львів

А.Г.Корбутяк,
Буковинський державний фінансово-економічний університет,
м. Чернівці

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті розглянуто особливості інвестування інноваційної діяльності в умовах поглиблення світової фінансово-економічної кризи. Визначено напрями та заходи з вдосконалення фінансового механізму з урахуванням різних рівнів його реалізації.

В статье рассматриваются особенности инвестирования инновационной деятельности в условиях мирового финансово-экономического кризиса. Наведены направления и меры усовершенствования финансового механизма с учетом разных уровней его реализации

There are features of the financial providing of innovative investment activity are considered in this article in the conditions of deepening of world financial and economic crisis. Certainly directions and measures of perfections of financial mechanism taking into account levels its realization.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інвестування, інвестиційні джерела, багатоджерельне фінансування.

Низький рівень інвестиційної активності України особливо загострився в умовах світової фінансово-економічної кризи і зумовлений головним чином такими факторами, як загострення іпотечної кризи, високий рівень зовнішнього боргу, невиконання Україною зобов'язань перед міжнародними організаціями у